Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
צווייםאל וואָבענטליך
אונד קאָסטעט פיר
עסטערייך־אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 „ „
פיערטעל־„ 2 „ „
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פיערטעל־„ 2 „ 25 „
אנאָנצען
אונד זאָנסטיגע פריוואט־אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפאלטיגע פעטיט־צייל בערעכנעט.

יידישע
פעסטער צייטונג
(מאָנטאג־אויסגאבע)

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאָנס־פרייז בעגיננט מיט דעם עסקאָמפטע דעס זיעסען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט־גאססע נו' 1.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.
פרענומעראנטענזאממלער
ערהאלטען 10% ראבאטט.

Nr.64, זיעבענטער יאהרגאנג | פעסט, טו אב ה'ת'ר'ל'ה'. | Pest, den 16. August 1875.

דיא רעוואָלוציאָן
אין דער הערצעגאָווינא.
V.

„עס איזט איין קרוג, זיעהט זאָ אויס וויא איין קרוג — אונד איזט דאָך קיין קרוג! — וואס איזט דאס?" — זאָ לויטעט איין אלטעס רעטהזעל — אונד דיא איינפאכע אנטוואָרט היערויף איזט: „איין קריגעל!" דענן ווענן דער קרוג קליין איזט, הייסט ער ניכט מעהר קרוג, זאָנדערן קריגעל.

דאסזעלבע קאָננען וויר איך איבער דיעזען קריעג אין דער וועסטליכען טירקייא זאגען: עס איזט איין קריעג, זיעהט זאָ אויס וויא איין קריעג — אונד איזט דאָך קיין קריעג — זאָנדערן איין קריעגעל.

עס איזט פיעללייכט ניכט איינמאל איינע רעוואָלוציאָן, זאָנדערן בלאָס איין רעוואָלוציאָנערער אויפלויף, וועלכען מאן געוואָהנליך „פוטש" הייסט.

דער לעזער איינעס וואָכענבלאטטעס איזט נאָך בעססער דאראן, וויא דער לעזער איינעס טאגעבלאטטעס. דער לעזער איינעס טאגעבלאטטעס בעקאָממט יעדען טאג זאָ פיעלע ווידערשפרעכענדע נאכריכטען אונד דעפעשען צו לעזען, דאס ער זיך גאר ניכט אויסקעננט; וועהרענד אבער דער לעזער איינעס וואָכענבלאטטעס עטוואס מעהר קלארעס אונד לייכט־פאססליכערעס צו לעזען בעקאָממט, דא איין וואָכענבלאטט דיא אינצווישען ווידערשפראָכענען אונד אונבעשטעטיגטען נאכריכטען ניכט מעהר מיטטהיילט.

זייט פאָריגעם דאָננערסטאג האטטען וויר טאג פיר טאג איינאנדער ווידערשפרעכענדע דעפעשען צו לעזען בעקאָממען. דאָננערסטאג האטטע עס נאָך געהייסען, גראף אנדראשי מיססע אויף אויסדריקליכען וואונש דעם קאיזערס לענגערע צייט אין וויען פערבלייבען — אונד שאָן פרייטאג פריה איזט גראף אנדראשי נאָך זיינעם טערעבעשער גוטע אבגערייזט, וואָ ער אנשטאטט דיא טירקען, דאס געטריידע דרעשען לאססען ווירד. — דיא סלאווישען צייטונגען מעלדעטען שאָן, דאס איין פראנצאָזישער גענעראל זאממט גאריבאלדי נאך דער הערצעגאָווינא רייזען, אום דאָרט דיא רעוואָלוציאָן געגען דיא טירקען צו לייטען; וועהרענד ווידער איינע איטאליענישע דעפעשע דיא מעלדונג בראכטע, דאס זיך גאריבאלדי נאָך אימער אין ראָם בעפינדע.

איינע דאָננערסטאג־דעפעשע מעלדעטע, דאס איך שאָן אין אנדערען טירקישען פראָווינצען דיא רעוואָלוציאָן אויסגעבראָכען איזט; וועהרענד וויעדער איינע פרייטאג־דעפעשע דיא מעלדונג בראכטע, דאס אירגענד אנדערסוואָ דער אויפשטאנד ניכט מעהר עקסיסטירט, זאָנדערן בלאָס אין דער הערצעגאָווינא.

דיא טירקישע שטאדט טרעביניע, וועלכע דיא דעפעשען שאָן לענגסט אלס איינגענאָממען בעצייכנעטען, איזט נאָך אימער פאָן דען רעוואָלוציאָנערען בעלאגערט — אונד דיא גאנצע קונסט דער רעוואָלוציאָנערען בעשטעהט נאָך אימער דארין, דיא טירקישען אָרטשאפטען אין בראנד צו שטעקען. דיא סלאווישען דעפעשען מעלדען פאסט טעגליך פאָן גראָססען שלאכטען, אין דענען דיא טירקען שרעקליכע ניעדערלאגען ערליטטען; אבער ווער קאנן איהנען גלויבען, ווענן דיא טירקישען דעפעשען דאס געגענטהייל מעלדען?

דיא טירקישע רעגיערונג, וועלכע איהרע סאָלדאטען פער שיפף איבער איינען ע ס ט ע ר ר ײ כ י ש ע ן מעערעס־האפען נאך דער הערצעגאָווינא טראנספאָרטירען ליעס, איזט באלד וויעדער מיט דער עסטערייכישען רעגיערונג אין איינען דירעקטען שטרייט געראטהען, וועלכער שטרייט אבער דורך דאס נאכגעבען עסטערייכס גלייך בעזייטיגט ווארדע. דאדורך האט יעטצט דיא טירקייא מעהר שטרייט־קרעפטע אין דער הערצעגאָווינא. דיא רעוואָלוציאָן קאנן וואָהל דורך דען הארטנעקיגען ווידערשטאנד דער רעוואָלוציאָנערען אין דען דאָרטיגען געבירגיגען געגענדען נאָך לאנגע דויערן; אבער זיא ווירד גאנץ זיכער אונטערדריקט ווערדען, וויל דיא רעוואָלוציאָנערען גאר קיינע אויסווערטיגע אונטערשטיטצונג האבען. סערביען אונד מאָנטענעגראָ ערקלערטען בערייטס דעם סולטאן, דאס זיא דיא רעוואָלוציאָן ניכט אונטערשטיטצען אונד זיך גאר ניכט דריינמישען; ענגלאנד, דייטשלאנד, רוסלאנד אונד עסטערייך־אונגארן האבען דיעזעלבען ערקלערונגען אבגעגעבען. — אויף וועלכע הילפע קאָננען אלזאָ דיא רעוואָלוציאָנערען נאָך האָפפען?

אים דען זייט דאָננערסטאג ביז געסטערן איינגעטראָפפענען נאכריכטען קאָננען וויר אלזאָ פיר היינטע נור זאָ פיעל ערזעהען, דאס פאָרלייפיג קיין זאָ גראָססער טירקישער קריעג צו בעפירכטען איזט: פיעללייכט ברינגען שאָן דיא נעכסטען טאגע קריעגערישערע נאכריכטען — אונד וויר ווערדען זאָדאנן אונזערען מאנטעל נאך איינעם אנדערען ווינדע דרעהען מיססען. —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*) (אמטליכער אויסווייז איבער דאס ערגעבניס דער רייכסטאגס־וואהלען.) אין נו' 55 אונזערער צייטונג בראכטען וויר וואָהל שאָן איינע איבערזיכטליכע דארשטעללונג איבער דאס ערגעבניס דער אונגארישען רייכסטאגס־וואהלען. דאמאלס ווארען וואָהל נאָך פיעלע וואהלען ריקשטענדיג; היינטע אבער זינד בערייטס אללע רייכסטאגס־וואהלען בעענדעט, וועסהאלב שאָן איין אמטליכער אויסווייז היעריבער ערשיינען קאָננטע, וועלכען וויר נון אין פאָלגענדעם מיטטהיילען וואָללען: דיא צאהל אללער רייכסטאגס־דעפוטירטען בעטרעגט אים גאנצען 447, היעפאָן ווערדען 34 קראָאטישע דעפוטירטע פאָם קראָאטישען לאנדטאגע געשיקט. דיא איבריגען 413 דעפוטירטע ווארדען אין אונגארן דירעקט געוועהלט. — פאָן דיעזען געהאָרען צור ליבעראלען פארטייא 329; — צור שעננעי־פארטייא (אָפפאָזיציאָן דער רעכטען) בלאָס 18; — צו דען אייסערסט־לינקען 37 — אונד צו דען נאציאָנאלען 24. דיא צאהל דעריעניגען, וועלכע ניכט צור ליבעראלען רעגיערונגס־פארטייא געהאָרען, בעטרעגט אלזאָ אים גאנצען בלאָס 79, וואס קוים דען פינפטען טהייל דער דעפוטירטען־אנצאהל אויסמאכט. — — אין 408 וואהל־בעצירקען האבען אים גאנצען נור 162 בעצירקע איהרע פריהערען דעפוטירטען וויעדער געוועהלט. אין 246 וואהל־בעצירקען ווארדען נייע דעפוטירטע געוועהלט — אונד צוואר ווארדען אין 27 וואהלבעצירקען דעפוטירטע געוועהלט, וועלכע אים פאָריגען רייכסטאגע איינען אנדערען וואהל־בעצירק פערטרעטען האבען; אין 25 וואהל־בעצירקען ווארדען זאָלכע דעפוטירטע געוועהלט, וועלכע שאָן איינמאל דעפוטירטע ווארען; אבער אין 194 וואהל־בעצירקען ווארדען גאנץ „נייע מעננער" געוועהלט, וועלכע נאָך ניעמאלס דעפוטירטע ווארען. — בייא דיעזער וואהל האבען דיא אייסערסט־רעכטען 29 וואהל־בעצירקע פערלאָרען; דיא אייסערסט־לינקען האבען 24 וואהלבעצירקע פערלאָרען, וועהרענד דיא ליבעראלע פארטייא 36 וואהל־בעצירקע געוואָננען האט.

*) (דאס ראבבינאטס־סעמינאריום.) וויר האבען ערסט יינגסט בעריכטעט, דאס דער קולטוס־מיניסטער דיא בויפלאַנע פיר דאס ראבבינער־סעמינאר דעם הויפטשטעדטישען מאגיסטראטע צוגעשיקט האט. דער מאגיסטראט ערהיעלט גלייכצייטיג דען אויפטראג, דיעזע פלאַנע דעם בוי־ראטהע צו איבערגעבען, וועלכער דיא בעוויללינונג צום בויע צו ערטהיילען האט. וויר קאָננטען שאָן דאמאלס ניכט בעגרייפען, וויא דענן אלל' דיעס געשעהען קאנן, בעפאָר דער רייכסטאג איבער דיעזע האָכוויכטיגע אנגעלעגענהייט זיינע שטיממע אבגעגעבען האט. וויר דאכטען אונס יעדאָך, עס זייען דיעס ביזהער יא נור זאָלכע שריטטע, דיא קיין געלד קאָסטען. ווירד דער רייכסטאג ניכט וואָללען, דאנן ווירד דער בויא נאטירליך אויך ניכט בעגיננען קאָננען. נון ברינגט אבער איין אונגארישעס רעגיערונגס־בלאטט „פעשטי נאפלוי" היעריבער איינע מיטטהיילונג, וועלכע אונס פאָללקאָממען אונבעגרייפליך ערשיינט. עס הייסט אין דעמזעלבען נעמליך, דאס דער קולטוס־מיניסטער מיט דעם בויע דעם ראבבינער־סעמינארס שאָן בעגיננען לאָסט אונד ווירד ערסט דאנן נאכטרעגליך דיא נאכטיגע בעוויללינונג פאָם רייכסטאגע פערלאנגען, דא דיא פאָרארבייטען שאָן בעדייטענד פאָרגעשריטטען זיין ווערדען. — אלזאָ: ערסט דאנן, ווענן מאן שאָן מיטטען אים בויע זיין ווירד — ווענן דיא אנגעלעגענהייט נעמליך ניכט מעהר זאָ לייכט ריקגענגיג געמאכט ווערדען קאָננטע — ווירד זיך דער קולטוסמיניסטער אויך אן דען רייכסטאג ווענדען! — דאס ערינגערט אונס אן יענען קנאבען, וועלכער שאָן 50 מייען וויט אויף דעם מעערע זיך בעפינדעט, אונד נון ערסט זיינע עלטערן בריעפליך אום דיא איינוויללינונג ערזוכט, איהר הויז פיר קורצע צייט פערלאססען צו דירפען. וואס זאָללען דא דיא ארמען עלטערן טהון, ווענן דיא זאכע שאָן געשעהען איזט? וואס זאָלל אבער איך דער רייכסטאג מאכען, ווענן מאן איהן ערסט דאנן אום איינע בעוויללינונג ערזוכט, אלס דאס סעמינאר שאָן פערטיג אדער דאָך אים בויע וויט פאָרגעשריטטען איזט?... זאָללטע דער רייכסטאג איך דאנן זאגען: „ניין! וויר דולדען דאס סעמינאר ניכט!" זאָ וויט קאנן יא קיין רייכסטאג זיינען מיניסטער אים שטיך לאססען! אבער היערויף רעכנעט עבען פיעללייכט דער קולטוסמיניסטער, דא ער זאָנסט עס נימער געוואגט העטטע, דאס סעמינאר אָהנע פריהערע רייכסטאגס־בעוויללינונג, זאָצוזאגען אויף אייגענע פויסט, ערריכטען צו לאססען! — אלס דיא סעמינאר־אנגעלעגענהייט אים פאָריגען רייכסטאגע צום פאללע געקאָממען איזט, דא ערשיען נאָך אן דעמזעלבען טאגע איינע דעפוטאציאָן דער קאָנגרעסלער ביים קולטוסמיניסטער. ער פערזיכערטע דיעזער דעפוטאציאָן, דאס דער בויא דעם סעמינארס דורך דיא פאָרגעננגע אים רייכסטאגע קיינען אויפשוב ערליידען ווערדע. אלל' דאס האבען וויר זיינער צייט ענגויא בעריכטעט. דיא וועלט וואר דאמאלס פאָן

געשעפטסבעריכט.

ווייצען, נייער טהייס-ווייצען 86-פפונדי-גער 5.95 גולדען. — באנאטער 83-פפונדיגער 5,70 גולד. ביהארער $83\frac{3}{4}$-פפונדיגער 5.50 גולד' אללעס פער דרייא מאנאטע אונד פער צאלל צענטנער.

האפער פרימא $2,32\frac{1}{2}$—2 39 גול' פער 50 פפד

קוקורוץ באנאטער 3.25 גול' פער צאלל-צטר אונד פער קאססא.

גערסטע נייע $3,47\frac{1}{2}$—3.25 גולדען פער 72 וויענער פפונד. —

ווייצען: נעגען דיא פאריגע פרייז-נאטירונג זינד דיא ווייצען פרייזע אום 10 קר. געפאללען. פער סעפטעמבער-אקטאבער $5,60$—$5,62\frac{1}{2}$, פער פריה-יאהר $6,02\frac{1}{2}$—$6,07\frac{1}{2}$ גול.

קארן פער סעפטעמבער - אקטאבער 3.75 ביז 3.8 גולדען.

האפער פער סעפטעמבער-אקטאבער $2.22\frac{1}{2}$ — 2.24 גולד. פער פריה-יאהר 2.37—2.39 גול.

קוקורוץ פער מאי 3.30—$3.32\frac{1}{2}$ גולד.

רעפס: פער 150 פפונד קאהל-רעפס פער אויגוסט-סעפטעמבער $11\frac{2}{8}$ — $11\frac{3}{8}$ גולד., — באנאטער פער אויגוסט $10\frac{7}{8}$—11 גולד. —

וויענער פרייזע.

שפיריטוס: פרוכט-שפיריטוס $48\frac{1}{4}$ קר.

וויענער שלאכטפיעהמארקט: דער אויפטריעב אויף דעם שלאכטפיעהמארקט אם 9-טען ד. מ. בעטרוג 1259 אונגארישע, 1385 גאליצישע אונד 115 דייטשע צוזאממען 2759 שטיק אכסען. געקויפט ווארדען פאן וויענער פליישערן 1265 פאן לאנד פליישערן 1466 אונד אונפערקויפט גינגען אויפס לאנד 28 שטיק. דער געזאממט לאנד-אבטריעב 1494 שטיק. פיר וויען פערבלייבען 1265 שטיק. דאס דורכשניטטסגע-וויכט שטעללטע זיך פער שטיק פאן 400 ביז 800 פפונד. דער אנקויפספרייז פער שטיק פאן 160—245 גולדען אונד פער צענטנער פאן $29\frac{1}{2}$—33 גולד. 50 קר.

פערלאָזונג:

דער טירקען-לאָזע.

פארטזעטצונג פאָן נר' 61.

פערנערע נוממערן געווינגען יע 400 פראנקס:

20306 20307 20308 20309 20310 21551 21552 21553
21554 21555 65751 65752 65753 65754 65755 78771
78772 78773 78774 109111 109112 109114 10911[illegible]
122711 122713 122714 122715 156256 156257 15625[illegible]
156259 156260 178021 178022 178025 183741 18374[illegible]
193743 183745 217106 217108 286206 286507 286508
276509 286510 304951 304952 304953 304954 304955
337811 337812 337813 337814 405036 405037 405038
405039 405040 408876 408877 408878 408879 408880
434791 434793 437446 437447 437448 437449 437450
479462 479463 479464 479465 508296 508297 508298
508299 508300 546316 546317 546318 546320 559596
559597 559598 559599 559600 567911 567912 567913
567914 557915 572186 572187 572188 572189 572190
578736 578737 578739 578740 580676 580677 580678
580679 580680 637256 637258 637260 647281 647282
647283 647284 647285 (637285) 705327 705328 705329
705330 714626 714628 714630 734066 734067 734068
734069 734070 743546 743547 743548 743549 757251
757252 757253 757255 777271 777272 777273 777274
777275 792226 792227 792228 792230 (792230) 837316
837317 837318 837319 842498 842499 842500 887772
887773 887774 887775 949621 949622 949623 949624
949625 965876 965877 965878 965879 965880 975596
975598 975599 975600 985936 985937 985938 985940
998831 998832 998833 998834 998835 1026506 1026507
1026508 1026509 1026510 1059311 1059312 1059313
1059314 1059315 1104962 1104963 1104964 1104965
1147461 1147462 1147463 1147464 1167441 1167443
1167444 1167445 1247071 1247072 1247073 1247074
1247075 1417357 1417358 1417359 1417360 1419541
1419522 1419523 1419524 1419525 1444956 1444957
1444959 1444960 1474691 1474692 1474695 1524801
1524802 1524803 1524804 1524805 1569066 1569067
1569068 1569069 1569070 1587931 1587932 1587933
1587934 1587935 1604071 1604072 1604073 1604074
1604075 1604201 1604202 1604203 1604204 1604205
1616146 1616147 1616148 1616149 1616150 1638536
1638537 1638539 1638540 1710197 1710198 1710199
1710200 1720803 1720804 1720805 1731576 1731578
1731579 1731580 1765361 1765363 1765364 1765365
1839051 1839052 1839053 1839054 1840981 1840982
1840983 1840985 1849096 1849097 1849098 1849099
1849100 1859411 1859414 1859415 1903406 1903407
1903408 1907731 1907732 1907733 1907734 1950801
1950802 1950803 1950805.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י ריין.

תלמוד ירושלמי.

ניכט נור ירושלים איזט חרב; אייך דער תלמוד ירושלמי שיינט דיעזעם טרויריגען לאָזעס טהייל-האפטיג צו זיין. עס איזט נאָמליך ביזהער נאָך ניכט געלונגען, איינע פעהלערפרייע אויסגאבע דעם ש"ס ירושלמי הערצושטעללען. אייך איין פירוש מספיק איזט ביז יעטצט נאָך ניכט פאָרהאנדען. פיעלע האבען זיך בעמיהט, איינע קארעקטע נוסחה הערצושטעללען; אבער פריילייך איזט מאן אין איינער זאָלכען ארבייט נור זעלטען גליקליך. נון געלאנג עס העררן ראבבינער דר' לעהמאנן, (העראויסגעבער דעם „איזראעליט" אין מאינץ), איינע כתיבת יד דעם סדר זרעים אונד מסכת שקלים אנצוקויפען, דיא מיט איינעם פירוש פאָן הגאון מוה' שלמה בכר יוסף סיריליאו פערזעהען איזט. דערזעלבע וואר ממגורשי ספרד אונד לעבטע פאָר עטווא 300 יאה-רען אין ירושלים. העדר ראבבינער לעהמאנן האט פאָן דיעזער כתיבת יד זאָעבען מסכת ברכות העראויסגעגעבען מיט זיינען אייגענען לעהררייכען אנמערקונגען אונטער דעם טיטעל „מאיר נתיב". דיעזע אויסגאבע איזט מיט הסכמות פאָן פאסט כל גאוני הדור נ"י פערזעהען. דיא מסכת ברכות ערשיען אים פערלאגע דער קויפמאננישען בוכהאנדלונג אין פראנקפורט אם מאין אונד קאנן אים דען פרייז פאָן 6 מארק (3.60 גולד') דורך יעדע העבראעישע בוכהאנדלונג בעצאָגען ווערדען. עס וואָרע ווינשענסווערטה, ווענן דיא איבריגען מסכתות ראש נאכאיינאנדער פאָלגען ווירדען.

אנצייגען.

בילליג בילליגער אם בילליגסטען

קאנן איך מאנופאקטור-וואארען פערקויפען: בילליג, דא ניכט אויף דיעזעם געשעפטע אללייין מיינע עקסיסטענץ געגרינדעט איזט; בילליגער, וועגען דער בילליגען רעגיע. אונד אם בילליגסטען, דא איך גראָססענטהיילס אין גראָססען פארטהיען וואארע איינקויפע, דאהער זעהר אָפט אין דער לאגע בין, איך אונטער דען פאבריקס-פרייזען פערקויפען צו קאָננען. — אויך בלויאפערבער-וואארע האלטע איך אים לאגער.

לאזאר עפפינגער.

מאנופאקטור אונד פארטהיע-וואארען געשעפט, קאנצענגאססע אים שימאנישען האף.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען ארטהאָ-דאָקסען געמיינדע, איזט דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק, דער צוגלייך איין גוטער בעל תפלה אונד קורא זיין אונד פאָן אנערקאנטען רבנים איינע התרה אויף איסור והיתר האבען מוס, פאָן ר"ח חשון הבע"ל צו בעזעטצען. — יאהרעס-געהאלט פאָן 400 גולדען נעבסט פרייער וואָהנונג אונד דען איבליכען עמאָלומענטען. — רעפלעקטי-רענדע אויף דיעזע שטעללע, האבען זיך לענגסטענס ביז מיטטע אלול ל' י אויף פראָבעפאָרטראג צו מעלדען. — נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא רייזע-שפעזען פערגיטעט.

טשענגע (סאבאָלשער קאָמיטאט), 1875.

נפתלי שטארק.

פאָרשטעהער דער איזר. אָרטה. געמיינדע.

פראָדוקטענפרייז-טאבעללע

פריכטע		קוואליטעט געוויכט	פער צאלל-צטר
ווייצען,	באנאטער	84	5.45—5.35
"	"	85	5.60—5.50
"	"	86	5.75—5.70
"	"	87	6 95—6 85
"	"	88	6.10—6.—
"	"	89	—.—.—
"	טהייס	84	5.75—5.65
"	"	85	5.90—5 80
"	"	86	6 10—6.05
"	"	87	6 25—6 15
"	"	88	—.—.—
"	"	89	—.—.—
"	פעסטער באָדען	84	5 55—5.45
"	"	85	5.75—5,65
"	"	86	5 85—5.80
"	"	87	5.95—5 90
"	"	88	—.—.—
"	"	89	—.—.—
"	ווייסענבורגער	84	5 75—5.65
"	"	85	5.90—5 80
"	"	86	6.10—6.—
"	"	87	6.25—6 15
"	"	88	— — —
"	"	89	—.—.—
			פער מעטצי
קארן		80	3.75—3.65
גערסטע	מאלץ	72	3 40—3 10
"	פוטטער	72	2.85—2.75
האפער		50	2 40—2.35
קוקורוץ	באנאטער	פער מעטצען	3 30—3 25
אנדערע גאטטונג		צענטנער	3 25—3,15
הירזע		75	2.6—2.70

קורז-טאבעללע פאָם 11 אויגוסט

באללען-מעהל

באללען-מעהל	פל'	קר'
נוממער 0	26	—
" 1	25	—
" 2	24	30
" 3	22	30
" 4	20	50
" 5	18	80
" 6	16	80
" 7	15	20
" 8	13	30
" $8\frac{1}{2}$	11	—

געלד-קורזע

געלד-קורזע	פל'	קר'
זילבער-אגיא	101	10
דוקאטען	5	29
זעשק-קייזערל.-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	8	92
נאפאלעאנדאר	8	92
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	64
רוסישע רובל	1	54

לאָזע.

לאָזע	פל'	קר'
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	137	75
דעטטא צו 50	137	25
1860-ער גאנצע לאָזע	112	40
דעטטא פינפטעל	117	—
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	105	40
1839 ראטשילד-לאָזע גאנצע	279	—
דעטטא פינפטעל	246	—
קאָמא רענטענשיינע	22	—
קרעדיט-לאָזע	165	75
טהייסס-לאָזע פער 100 גולדען	110	50
פעסטער לאָזע פער 50	56	—
דאָנוי-דאמפשיפפ-פאהרטס-לאָזע	94	—
פאלפי צו 40 גולדען	35	—

	פל'	קר'
פאלפי צו 40 גולדען ק. מ.	27	50
קלארי צו 40 " "	25	—
סט. גענאיס צו 40 " "	27	25
אפנער צו 40 " "	25	50
ווינדישגרעטץ צו 20 גולדען ק. מ.	22	25
וואלדשטיין צו 20 " "	20	—
קעגלעוויטש צו 10 " "	12	—
רודאלפשטיפט צו 10 " "	13	50
[illegible] צו 20 " "	16	—
אינסברוקער לאָזע	17	25
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16	—
קראקויער לאָזע	15	—
טירקען לאָזע	52	40
דעטטא 120 פראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	82	80
דעטטא צו 50 גולדען	82	75
וויענער-לאָזע	104	75

ווערטה-פאפיערע.

ווערטה-פאפיערע	פל'	קר'
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	82	20
טעמעשוואר-באנאטער	80	75
זיעבענבירגישע	81	—
גאליצישע	87	—
בוקאווינער	86	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	101	60
ווייןצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	76	75
פעסטער שטראססענבאהן	211	—
אפנער שטראססענבאהן	74	—
מוניציפאל-באנק	25	25
אנגלא-באנק I. עמיסיאן	10	75
אונגארישע באדען-קרעדיט	67	—
שפאר- אונד קרעדיט-פעריין	91	—
אונגארישע קרעדיט-באנק	211	75

	פל'	קר'
פעסטער קאממערציאל-באנק	787	—
פעסטער געווערבע-באנק	270	—
פראנקא-אונגארישע	59	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	60	—
אפנער קאממערציאל-באנק	156	—
לאנדעס צענטראל-שפארקאססע	92	—
אפנער ביירגערליכע	—	
פעסטער ערסטע פאטערלענדישע	[illegible]	—
פעסטער [illegible]	50	—
פעסט-אפנער הויפטשטעדטישע	136	75
דעטטא צווייטע עמיסיאן	—	—
פאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	86	90
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	81	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראצענט	86	—
דעטטא צו 6 פראצענט	87	—
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	88	50
קעטטענ-בריק-אקציען	85	50
נארד-אסט-באהן	117	50
אלפאלד-פיומאנער	125	50
אונגארישע אסטבאהן	48	—
טהייס באהן	191	—
זיעבענבירגער באהן אקציען	—	—
קאשוי-אדערבערגער באהן אקציען	124	—
פראנץ-יאזעף באהן אקציען	161	50
קארל-לודוויג-באהן אקציען	224	—
לעמבערג-טשערנאוויץ-יאסי באהן	138	—
קרעדיט-אקציען	216	40
[illegible] באנק-	932	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

ראטסלוסטיגע וויטווע געוויס קיינע פריידיגע; אבער זיא ווירד פיר דען הערדן ברייטיגאם איינע נאך טרויריגערע זיין. דערזעלבע האט נעמליך אויף דען נאמען זיינער ברויט איינען וועכסעל פאן 5000 גולדען געפעלשט. איבערדיעס האט דער ברייטיגאם שאן ביים „תנאים-מאהלע" זילבערנע לאפפעל אונד אנדערע קליינגקייטען אים ווערטהע פאן 400 ביז 500 גולדען איינגעשטעקט. וואס דאס קרימינאל-געריכט היעצו וואהל זאגען ווירד?

* (גאטטעס-גנאדע שוועבט איבער דעם הויפטע דעם קאניגס.) אם 10. דיעזעס פוהר זיינע מאיעסטעט דער קאניג אין איינער עקוויפאשע פאן זיינעם לוסט-שלאססע לאקסענבורג נאך וויען. אין דעם אויגענבליקע נון, דא דער קאניגליכע וואגען דיא אייזענבאהנ-בריקע ביא העטצענדארף פאססירטע, קאם איין גראססער שטיין הערביאגעפלאגען. ער פיעל דיכט אם וואגען צו באדען ניעדער, אהנע דען מאנארכען אויך נור געשטרייפט צו האבען. ווער דיעזען שטיין געווארפען האבע, קאננטע מאן ביזהער נאך ניכט ערפאהרען. — וויא איינגע צייטונגען מעלדען, ווארדע דער שטיין אויף דען וואגען דעם קאיזערס ניכט געווארפען. זאנדערן דער שטיין ראללטע פאן דעם נעבען ליעגענדען געבירגע הינונטער. מאן האט דאהער יעטצט פעראָרדנעט, דאס דארט אויף ביידען זייטען דער שטראסע איין שטארקעס געלענדער געמאכט ווערדע.

* (איינע מארד-טהאט אין דער הויפטשטאדט.) ווער העטטע עס גלויבען זאללען! ניכט בלאס אויף איינער פוסטא אונד ניכט בלאס אין פינסטערער נאכט געשעהען מארדע, אויך אין דער הויפטשטאדט קאנן זיך זא עטוואס ערייגנען אונד צוואר — אם העלל-ליכטען טאגע! דער היעזיגע הויז-איינענטהימער געאָרג ערני, דער פיעלע מילליאנען בעזיצט, ווארדע נעמליך אם 12. דיעזעס אין זיינער וואהנונג אין דער נעהע פאם שטאדטהויזע אין גרויזאמער ווייזע ערמארדעט. ער וואר איין 74 יעהריגער גרייז אונד לעדיג. אם 11 אויגוסט האטטע ער איינען בעזוך פאן איינעם פערוואנדטען, דען ער בעשטעללט האטטע, טאגס דאראויף אום 12 אוהר צו איהם צו קאממען. ער וואללטע דעמזעלבען נעמליך 2300 גולדען איבערגעבען, אום פיר איהן שטייער צו צאהלען. דאך דער אלטע ערלעבטע דען אנדערן טאג ניכט. ער וואר אום 4 אוהר נאכמיטטאגס אויסגעגאנגען אונד קעהרטע איינע האלבע שטונדע שפעטער צוריק. געגען האלב 6 אוהר קאמען מעהרערע לייטע, דיא איהן שפרעכען וואללטען. דאך קלאפפטען זיא אומזאנסט אן דיא טהירע: זיא ווארדע ניכט געאפפנעט. נון דאכטע מאן זיך, דער אלטע העררר זייא איינגעשלאפען אדער פיעללייכט וויעדער אויסגעגאנגען. זייטדעם ווארדע ער פאן קיינעם געזעהען. אם 12. דיעזעס, זעכס אוהר מארגענס, וואללטע איהם דיא הויזמייסטערין דאס פריהשטיק ברינגען. דא אבער דיא טהירע נאך אימער פערשלאססען וואר, אהנטע זיא שאן איין אונגליק, אונד מאכטע ביא דער שטאדטהויפט-מאננשאפט היעפאן דיא אנצייגע. אום 7 אוהר ווארדען דיא טהירען בעהארדליך געאפפנעט. אבער וועלך שרעקליכער אנבליק! דער אלטע הויזהערר לאג אויף דער ערדע אין זיינעם בלוטע. אין דער איינען האנד היעלט ער איין טאשענמעססער, דאס ווארדע איהם געוויס פאם מארדער אין דיא האנד געגעבען, דאמיט מאן גלויבע, ער האבע איינען זעלבסט-מארד בעגאנגען. אם קאפפע האטטע ער צאהלרייכע היעב-וואונדען אונד אן דער ברוסט 9 שטיך-וואונדען. נעבען דעם ערמארדעטען לאג דיא געלד בארזע, וועלכע אבער אויסגעלעערט וואר. אויך איין פאאר בלוטבעפלעקטע האנדשוהע לאגען נעבען איהם, דיא אבער ניכט איהם געהארטען. מאגליך, דאס דיעזע פרעמדען האנדשוהע דאצו פערהעלפען ווערדען, דען מארדער אויפצופינדען. זיינע גאלדענע אוהר אונד קעטטע פעהלען; דער דיאמאנטענרינג ווארדע איהם יעדאך אם פינגער געלאססען. דא דער מאנן איין גראססער גייצהאלז אונד איין וואוכערער וואר, זא איזט עס מאגליך, דאס איהן יעמאנד אויס בלאסער ראכע ערמארדעט האטטע. אין רויב-מארד דירפטע דא ניכט פארליעגען. דא נור וועניגעס פעהלט. דער אלטע מאנן האטטע יא ניע געלד אים הויזע, ער גאב עס זאפארט אין דיא שפארקאססא אדער אין איינע באנק, דאמיט עס פראצענטען טראגע. מערקווירדיגער ווייזע קאננטע מאן דען מארדער נאך ביז געסטערן ניכט אויפפינדען. דיא שוועסטער דעם ערמארדעטען האט בערייטס טויזענד גולדען דעמיעניגען פערשפראכען, דער דען מארדער איהרעס ברודערס צו שטאנדע ברינגען ווירד. — דיא רייכען לייטע זינד היער אין גראססעם שרעקען, זא לאנגע יענער מארדער ניכט אויפגעפונדען ווירד. — אונטער דען שריפטען דעס ערמארדעטען האט מאן אויך זיין טעסטאמענט געפונדען אונד אין דיעזעם פערמאכטע ער אונטער אנדערעם אן דיא היעזיגען ארמען לייטע אהנע אונטערשיעד איהרעס גלויבענס 450 גולדען אונד פיר דאס איזראעליטישע שפיטאל פערמאכטע ער 50 גולדען. — עבען צום שלוססע אונזערעס בלאטטעס ערהאלטען וויר דיא נאכריכט, דאס מאן שאן דען מארדער געפונדען האט. ער הייסט „קארל צאבא" אונד איזט זאגאר איין אנפערוואנדטער דעס ערמארדעטען.

* (זעהר שטרענגע אססענטירונגען.) נאך איינער נייען פעראָרדנונג דעס קריעגס - מיניסטעריום ווירד עס קינפטיגהין ביים אססענטירען זעהר שטרענגע זיין. דער מיליטער-ארצט ווירד ביא דער אונטערזוכונג גענויא קאנטראָלירען אונד שטרענגע בעאויפזיכטיגט ווערדען, זא דאס ער ניכט נאך איינענעם בעליעבען דען מיליטער-פפליכטיגען אלס אונטויגליך ערקלערען קאננען ווירד.

* (אססענטירטע מעדכען.) אין ליפפא (טעמעשער קאמיטאט) קאמען פינף רומעניש יונגען, אים אלטער פאן 26 יאהרען, צור אססענטירונג. ווארום אבער ערכט אים אלטער פאן 26 יאהרען? דיא זאכע האט איינען גאר לאכערליכען גרונד, דער אבער פיר דען דארטיגען ריכטער טרויריג ווערדען קאנן. אלס דיעזע יונגען נעמליך פאר 26 יאהרען געבארען ווארדען, דאכטע דער ריכטער צו ליפפא מיט דעם דארטיגען גייסטליכען דאריבער נאך. וויא דענן דיעזע זיינער צייט דער מיליטערפפליכט ענטצאגען ווערדען קאננטען. דיא צווייא קלוגען מעננער פעראייניגטען זיך דארין: דיא פינף יונגען אין דיא מאטריקען אלס מעדכען איינצושרייבען. — געדאכט — געטהאן! זא קאם עס, דאס דיא יונגען אין איהרעם 20. יאהרע ניכט צור אססענטירונג קאמען. ווער דיא זאכע פערראטהען האט, וויים מאן וואהל ניכט. זא פיעל יעדאך שטעהט פעסט, דאס דיא מיליטער-בעהארדע דיעזען בעטרוג נונמעהר ערפאהרען האט. זיא פארדערטע דיא פינף יונגען בויערן, וועלכע שאן אללע פערהייראטעט אונד פאמיליען-פאטער זינד, צור אססענטירונג. אללע וואריען זיא טויגליך אונד ווארדען אין דען מיליטער ראק געשטעקט. דער גייסטליכע וואר זא געשיידט, איינצווישען צו שטערבען. איהן קאנן דאהער מעהר קיינע שטראפע טרעפפען. אללין דער ארמע ריכטער איזט זא אינגליקליך. אויך היינטע נאך צו לעבען, אונד זא שטעהט איהם איין גאר טרויריגער פראצעס בעפאר. פריילין ווירד ער יעטצט בעהויפטען, דאס איהן דיא מאטריקען ניכט קימטערן אונד דאסס דאס געריכט זיך דעסהאלב דירעקט אן דען פערשטארבענען גייסטליכען ווענדען מאגע. — (ווענן דיעזער פאלל ביא יודען וועהרע, דא ווירדע מאן פיעלליכט שטרענגער זיין אונד זאגען, דאס נור דער יודע אללעס מאגליכע אנווענדעט, אום זיך דער מיליטער-פפליכט צו ענטציעהען.)

טעלעגראפישע דעפעשע.

טריעסט 14. אויגוסט. וויעדער האט איין עסטער-רייכישעס רעגימענט דען בעפעהל ערהאלטען, זיך נאך דער דאלמאטיניש-הערצעגאווינער גרענצע צו בעגעבען. — דרייא טירקישע רעגימענטער אונד צווייא גראָסע פאנצער-שיפפע ווארדען וויעדער אין דען עסטערייכישען מעערעס-האפען אנטיווארי דער הערצעגאווינער גרענצע געשיקט.

צימער איינגעשפערט אונד געהיימע בעראטהונגען אבגעהאלטען האטטע. דאך ווארדע אין אונזערעם הויזע שטרענגע נאך יידישען געזעטצען געלעבט."

„אונטער דער רעגיערונג דעס קאיזערס יאזעף ווארדען דיא יודען מיליטער-פפליכטיג, מיין פאטער פירכטעטע דאהער זעהר, דאס מאן מיך, דא איך איין זעהר שטארקער יונגע וואר, צום סאלדאטען נעהמען ווערדע. אלס איך מיין זעכצעהנטעס לעבענס-יאהר עררייכט האטטע, ריעף ער מיך צו זיך — אונד זאגטע: דוא מוסט וועג פאן היער. איינען פאס בעקאממסט דוא ניכט, דוא מוסט דאהער זעהען, וויא דוא אונגעהינדערט נאך דרעזדען (הויפטשטאדט פאן זאכסען) קאממען קאננסט. נאך דרעזדען געבע איך דיר בריעפע מיט — אונד מאן ווירד דיר דארט ווייטער זאגען, וואס דוא צו טהון האסט. דיא בריעפע ווארען אן באראן אייבעשיטץ אדרעססירט (באראן אייבעשיטץ וואר דער זאהן דעס בעריהמטען רבי ר' יונתן אונד לעבטע דאמאלס אין דרעזדען)."

„באראן אייבעשיטץ וואר שאן אויף מיינע אנקונפט פארבערייטעט. ער נאהם מיך וואהל פריינדליך אויף. שפראך אבער מיט מיר זעהר וועניג. זאנדערן שיקטע מיך גלייך נאך אפפענבאך, וואהין ער מיר בריעפע אונד געלדער מיטגעגעבען האטטע. דיא אדרעססע זיינער בריעפע לויטעטען אן באראן פראנק. דארט אנגעקאממען, ווארדע איך אין איינען גראססען האף געפיהרט, וועלכער מיט פיעלען מעננערן מיט געציקטען שווערטען בעזעטצט וואר. דיעזען האף מוסטע איך דורכשרייטען אונד איך ווארדע זאדאנן פאן רייך געקליידעטען דיענערן דורך מעהרערע פארצימער געפיהרט, ביז איך ענדליך אין איינען פראכטפאללען זאאל געבראכט ווארדע. דארט ווארדע איך פאן איינער יונגען דאמע עמפפאנגען, וועלכע איינען וואונדערשאנען גלענצענד-ווייסען יאגד-הונד אין איהרער נעהע האטטע. דיא דאמע רעדעטע מיך אלס איינען שאן ערווארטעטען אן אונד איך איבערגאב איהר מיינע בריעפע. וועהרענד זיא דיא בריעפע דורכגעלעזען האטטע, האטטע איך געלעגענהייט זיא בעססער צו בעטראכטען — אונד איך געשטעהע, דאס איך אין מיינעם לעבען קיין שאנערעס פרויען-צימער געזעהען האבע. זיא וואר וויא איינע פרינצעססין געקליידעט אונד שטראהלטע אין גאלד אונד דיאמאנטען. דער יאגד-הונד נאהם אבער קיין אויגע פאן מיר אונד איך בין איבערצייגט, דאס ווענן איך דיעזע דאמע אנגעריהרט העטטע, זא העטטע מיך דיעזער הונד צעררייססען." (איינגע מיינען, דיעזע וועהרע פראנקס טאכטער געוועזען, אין וועלכע דער רוסישע קאיזער פערליעבט וואר).

„נאכדעם דיא דאמע דען בריעף געלעזען האטטע, זאגטע זיא מיר: „דוא ביזט היער גוט אויפגעוואהרט אונד ווענן דוא אונזערע געזעטצע אונד פעראָרדנונגען בעפאלגען ווירסט, דאנן ווירסט דוא פאן שטופע צו שטופע שטייגען אונד קאננסט דאס האכסטע גליק עררייכען; דענן היער איזט דאס וואהרע הייל. מיין הויז-אבערסט ווירד דיר דיא פערוואלטונגס-פארשריפטען געבען אונד נאך דען פארגעשריעבענען רעגעלן האסט דוא דיך צו האלטען!" — היעראויף רייכטע זיא מיר דיא האנד צום קוססע אונד איך ווארדע דאנן אין איינען זאאל געפיהרט, וואו דרייא פאלניש-געקליידעטע ראבבינער פאר גראססען אונד דיקען ספרים געזעססען זינד. צו מיינעם גראססען ערשטוינען זאה איך היער קאבאלישע אונד יידישע בילדער, צווישען וועלכען אויך דאס בילד יענער שאנען דאמע וואר, וועלכע מיך עמפפאנגען האטטע. — אויף איינער זעהר גראססען גאלדענען טאפעל שטאנדען מיט בוכשטאבען, וועלכע מיט לויטער דיאמאנטע בעזעטצט ווארען, דיא „עשר ספירות". — אבען שטראהלטען דיא ווארטע „אין סוף" אונד פאן דיעזען ווארען 10 ליניען געצאגען, וועלכע אין דיא „עשר ספירות" ענדעטען, נעמליך אין „כתר, חכמה, בינה, גדולה, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד אונד מלכות". (דיעזעס קאננען וויר דעם לעזער, וועלכער פאן דער קבלה קיינען בעגריפף האט, ניכט לייכט ערקלערען.)

„איינער פאן דיעזען דרייא רבנים זאגטע מיר: „מיין זאהן! דיא שכינה איזט אין גלות, זיא ווירד פאן אדום אונד ישמעאל געפאנגען געהאלטען, איהרע קינדער מיססען זיא ערלאָזען אונד דארום מיט איהר אין גלות זיין! זאבאלד דיא רעכטע פערבינדונג דער דרייא ספירות . . . . (וויר וואללען היער ניכט דיא איבריגען ווארטע מיטטהיילען) . . . הערגעשטעללט איזט, קאממט דיא גאולה, צווייא פאן דען ערלאָזערן זינד שאן געקאממען (וועלכע שרעקליכע פערווירונג? וויר מיססען נון דען דריטטען אבווארטען. וואהל דעם, וועלכער דאצו אויסערוועהלט איזט, מיט „תפארת" זיך צו איינינען (תפארת הייסט „שאנהייט": מיינטע ער היער פיעלליכט דאמיט יענע שאנע דאמע? —) פאן איהם ווירד דער וועלט-ערלאָזער געבארען! — דוא מיין זאהן דיענע אונד וואכע, דאמיט דוא צו דען אויסערוועהלטען געהארעסט." — זא שפראך איין ראבבינער! (ימח שמו וזכרו!)

היעראויף ערהיעלט איך איינען צעטטעל, אויף וועלכעם יענע טאפעל מיט דען „עשר ספירות" אבגעבילדעט וואר, אונד איך ווארדע נון אין איינע גראססע קאססערנע געפיהרט. — אונד וואס ערבליקטע איך היער צו מיינעם ערשטוינען?

(פארטזעטצונג פאלגט.)

דיעזער מוטהיגען אייסערונג דעם מיניסטערס איבערראשט; אבער מאן האָפפטע נאָך אימםער, דאס אוים דעם סעמינאר ניכטס ווערדען ווירד — אונד נון וויללל דער קולטוס-מיניסטער דאָך זיין וואָרט איינהאלטען! — מאן שפריכט היער דאפאָן, דאס הערר טרעפאָרט נור אונטער דער בעדינגונג אין דעם נייען מיניסטעריאום אלס קולטוס-מיניסטער געבליעבען איזט, וועגן איהם דאס גאנצע מיניסטעריאום פיר דיא ערריכטונג איינעם ראבבינער-סעמינארס גוט שטעהע. הערר טיסאָ זאָלל איהם אויך דאס פערשפראָכען האבען אונד דער רייכסטאג ווירד דאהער וועגען דעם סעמינארס דאס גאנצע מיניסטעריאום ניכט שטירצען וואָללען.

*) איזט איין ראבבינער אויך איין רעגיערונגס-בעאמטער — אָדער בלאָס געמיינדע-בעאמטער? אם 31. יולי ערשיענען אוים מעהרען איינינע ראבבינער ביים עסטעררייכישען קולטוס-מיניסטער, פאָר וועלכעם זיא דיא שלעכטע לאגע דער מעהרישען ראבבינער שילדערטען אונד אום אבהילפע ערזוכטען. זיא זאגטען: „דיא ראבבינער האבען דער רעגיערונג געגענאיבער דיאזעלבען פפליכטען אונד דיאזעלבע פעראנטוואָרטליכקייט וויא דיא גייסטליכען, ווארום זאָללען אלזאָ ניכט אויך דיא ראבבינער פאָן דער רעגיערונג בעריקזיכטיגט אונד אונטערשטיטצט ווערדען? דיא יידישען פאָרשטעהער געהען מיט איהרעם ראבבינער וויא מיט איינעם קנעכטע אום, דען זיא נאָך בעליעבען אנשטעללען אָדער אבשאפפען." — דער מיניסטער פערשפראך דיעזען ראבבינערן, דאס ער זיך איהרער אנגעהמען ווערדע, נור מאָגען זיא צוערסט איינע פערזאממלונג איינבערופען אונד איהם איהרע ווינשע שריפטליך איינרייכען. זאָמיט וואורדע אין ברינן איינע פערזאממלונג אויף דען 23. אויגוסט איינבערופען, אין וועלכער דיעזע ראבבינער-אנגעלעגענהייט בעשפראָכען אונד בעראטהען אונד איין שריפטליכעס געזוך אן דען מיניסטער איינגערייכט ווערדען ווירד. — דער מיניסטער ווענדעטע זיך אן דיא מעהרישע שטאטטהאלטעריי. אבער דיעזע אנטוואָרטעטע געגען דיא ראבבינער. זיא זאגטע: „דער ראבבינער איזט בלאָס געמיינדע-בעאמטער, ער ווירד נור פאָן דער געמיינדע געוועהלט אונד דער פערטראג צווישען דעם ראבבינער אונד דער געמיינדע איזט עבענזאָ איין פריוואט-פערטראג וויא דער צווישען איינעם הויזהעררן אונד זיינעם הויזלעהרער." — אויף דיעזע אנטוואָרט דער שטאטטהאלטעריי ערווידערטע אבער דער מיניסטער פאָלגענדעס: דיא יידישע רעליגיאָן איזט יעטצט עבען איינע זאָלכע געזעטצליך אנערקאננטע רעליגיאָן וויא דיא קאטהאָלישע אונד זאָ וויא איין גייסטליכער אויך אלס רעגיערונגס-בעאמטער אנגעזעהען ווירד, זאָ מוס אויך דער ראבבינער אלס זאָלכער בעטראכטעט ווערדען. דער ראבבינער ווירד וואָהל נור פאָן זיינער געמיינדע געוועהלט, וועלכע זיין יאהרעס-געהאלט נאָך בעליעבען פעסטשטעללט; אבער דיעזע וואהל ווירד דאָך פאָן דער בעהאָרדע אנערקאננט — אונד זאָמיט שטעהט אויך דער ראבבינער אונטער אויפזיכט דער בעהאָרדע אונד מוס פאָן דער רעגיערונג אונטערשטיטצט ווערדען." (וויר האבען אונלענגסט איינע דעראַרטיגע אנגעלעגענהייט פאָן דען באָהמישען ראבבינערן מיטגעטהיילט — אונד וויר פראגטען שאָן דאמאלס, ווארום ניכט אויך דיא ארמען אונגארישען ראבבינער זאָלכע שריטטע ביי דער אונגארישען רעגיערונג מאכען? —)

*) איין נייער טעמפעל. אין דעם בעריהמטען פראנצענס-באד אין באָהמען וואורדע אם 12. דיעזעס איין נייער איזראעליטישער טעמפעל איינגעווייהט. דיא פייערליכקייט וואר איינע גלענצענדע. אוים דען געמיינדען קארלסבאר, פילזען אונד עגער זינד דעפוטאציאָנען ערשיענען. זעממטליכע קור-גאָסטע, אויך דיא ניכט-יידישען, האבען אן דיעזער פייערליכקייט טהיילגענאָממען. דער פרעדיגער וואר אינדעם בלאָדע גענוג, אין זיינער הערצענספריידע אויסצורופען: „דאס דא איזט דיא משיח-צייט! עס איזט דיא משיח-צייט דער פרייהייט אונד דעם פרייזיננעס! מיט דער פרייהייט איזט אויך משיח געקאָממען!"

*) איינסט אונד יעטצט. עס איזט איין גראָסער אונטערשיעד צווישען דעם טריירינען „איינסט" אונד דעם דאָך פראָהליכערן „יעטצט". וויר וואָללען דיעס דורך איין עראייגניס בעווייזען, וועלכעס זיך אים יאהרע 1836 אין איטאליען צוגעטראגען האט. דיעזעס עראייגניס ערצעהלען ערסט יעטצט דיא צייטונגען אלס נייאיגקייט, וואס דאמאלס צו דען געוואָהנליכען אלטען געשיכטען געהאָרטע. אין דער פריהערן הויפטשטאדט איטאליענס, נעמליך אין טורין, וואָללטע דיא דאָרטיגע הערשאפטליכע יוגענד איינען באלל פעראנשטאלטען. דאָך האטטע זיא היעצו קיינען געאייגנעטען פאלאסט. דיא איזראעליטען מוסטען דאמאלס נאָך אים יודענפיערטעל וואָהנען. נור איין איינציגער זעהר רייכער יודע דורפטע אים אינגערן דער שטאדט וואָהנען, וואָ ער איינען העררליכען פאלאסט האטטע. דיא הערר-שאפטליכע יוגענד ווענדעטע זיך אלזאָ אן דיעזען רייכען יודען, דאמיט ער איהנען צור אבהאלטונג דעם באללעס איינען טהייל זיינעם פאלאסטעס איינרייטע. דיעזער פיהלטע זיך היעדורך זאָ זעהר געעהרט, דאס ער ניכט בלאָס זיינען פאלאסט הערגאב, זאָנדערן זעלבסט דיא בעדייטענדען קאָסטען דעם באללעס זעלבסט צו טראגען איבערנאהם. — דער באלל בעגאנן. אללעס וואר פראָה אונד לוסטיג. דא ערלויבטען זיך דיא צווייא, גוט געצאָגענען אונד אייסערסט געבילדעטען זאָהנע דעם רייכען יודען דען טאנצ-זאאל צו בעטרעטען. „הינוים! הינוים!" — דאָנגערטע עס דא פאָן אללען זייטען — „וויא וואגען עס דענן זאָלכע „יודענ-יונגענס" אויף איינעם באללע צו ערשיינען, אויף דעם דיא הערשאפטליכע יוגענד זיך אונטערהאָלט!" — זאָ וואורדען דיא יידישען יונגען לייטע אוים דעם אייגענען הויזע געוואָרפען! דאס וואר אים יאהרע 1836! הייטע איזט אללעס אנדערס! — דיא טאנצ-זאָלע זינד מיט געמישטעם פאָלקע איבערפיללט, מאן וויים ניכט מעהר, ווער יודע אונד ווער ניכט-יודע איזט?

*) נאָך דעם קראכע!) דער קראך האט פיעלע לייטע צו גרונדע געריכטעט. עס איזט דאהער קיין וואונדער, ווענן מאנכער צו יעדעם מיטטעל גרייפט, אום זיך ווידער אויפהעלפען צו קאָננען. אלליין צו וויט דאַרף מאן דאָך אויך היערין ניכט טרייבען. איין פעסטער איזראעליט, דער געוויס אויך פריהער קיינע „רבנו תם תפילין" געלעגט, האט דען שאדען, דען ער דורך דען קראך ערליטטען, אויף פאָלגענדע זעהר געפעהרליכע וויזע זיך איינברינגען וואָללען: ער רייזטע נעמליך נאָך קאָרעש-קאללאָ, וואָ ער מיט איינער רייכען קאטהאָלישען וויטווע בעקאננטשאפט מאכטע. דער איזראעליט, נאמענס איגנאץ אונגאר, וועלכער אויך איין היבשער מאנן איזט, גאב זיך אלס לעדיג אוים. עס איזט דאהער גאר ניכט אויפפאללענד, דאס אוים דיעזער בעקאננטשאפט ניכט געריננערעס אלס איין הייראטס-פראָיעקט וואורדע! דיא וויטווע שטעללטע אן דען יונגען מאנן נור 2 פאָרדערונגען: 1) דאס ער זיינען נאמען „אונגאר" אין „מאדיאר" אומענדערע; 2) דאס ער זיינע יידישע רעליגיאָן מיט דער קאטהאָלישען פערטוישע. דער יונגע מאנן וויללליגטע איין אונד דיא יונגע וויטווע בעגאב זיך שפעטער נאָך פעסט, אום היער איהרען ברייטיגאם צו בעזוכען. — דער ברייטיגאם ערוואָרטעטע זיא אויך אים האָטעל, וואָ זיא צוזאממענגעקאָממען. איינעם יעדאָך פיעל דער וויטווע אויף. איהר ברייטיגאם פערליעס זיא נעמליך טעגליך פיר מעהרערע שטונדען, אונד זאגטע איהר ניע, וואָהין ער זיך איינענטליך בעגעבע; זיא וואר איהם אבער הייםליך נאכגעגאנגען אונד מאכטע דיא בעמערקונג, דאס דערזעלבע אימםער זיינע צייט אין דעמזעלבען הויזע צובריגנע. וואס קאנן דא פאָרגעהען? דיעזע פראגע בעאונרוהיגטע זיא גאר זעהר, זיא אָפפנעטע דאהער פלאָטצליך דיא טהירע יענעם הויזעס אונד פאנד איהרען ברייטיגאם אומרינגט פאָן זיינעם ווייבע אונד דרייא שאָנען קינדערן! דיא איבעררראשונג וואר פיר דיא היי-

---

פאָלליעטאָן.

דיא סאבבאטהיאנער.

(42-טע פאָרטזעטצונג.)

פראנק גלויבטע, דאס נור דיא קאיזערין מאריא טהערעזיא איהן אויסשאפפען ליעס, וויל זיא איהן פיר איינען רוסישען שפיאָן היעלט — אונד ער גלויבטע דאהער אונטער קאיזער יאָזעף איינע בעססערע אויפנאהמע צו פינדען.

אבער ער האטטע זיך זעהר געאירדט! יאָזעף וואר איין גראָסער פיינד פאָן זאָלכען נייען רעליגיאָנען, דא ער נעגוג געגען דיא אלטען צו קעמפפען האטטע — אונד פראנק וואורדע צום צווייטען מאלע אוים וויען אויסגעשאפפט.

נאָך פיעלעם הערומאירען איזט עס איהם געלונגען, איינע בעוויללליגונג פאָן איינעם דייטשען רעגיערענדען פירסטען צו ערלאנגען, אין וועלכער עס איהם ערלויבט וואורדע, זיך אין אָפפענבאך אנזעססיג צו מאכען. ער ליעס זיך דאָרט איינען גראָסארטיגען פירסטליכען פאלאסט אויפבויען אונד אים יאהרע 1788 בעצאָג ער מיט 50 פערזאָנען אונד מיט זיינער גאנצען פאמיליע יענען גראָסען פאלאסט, דער וויא איינע קאסערנע איינגעריכטעט וואר.

היער פערלעבטע נון פראנק אין פירסטליכער פראכט זיינע לעטצטען יאהרע. צווייא זיינער נאָרדיסטען העלטען מיט נעציקטען שווערטען פאָרטוועהרענד דיא וואכע אם איינגאנגע דעם שלאָססעס, צווייא אנדערע היטעטען דען איינגאנג אין זיינע צימער. אין זיינען לעטצטען יאהרען וואורדע ניעמאנד צו איהם פאָרגעלאססען, נור זיינע פאמיליע אונד זיין סעקרעטער אָדער דער לייב-ארצט האטטען צוטריטט. אללע געשעפטע בעזאָרגטע דער ערסטע סעקרעטער, אונד ער האטטע אויך פאללאויף צו טהון, דא באלד איבער טויזענד מעננער וויבער אונד קינדער נאָך אָפפענבאך צור אנבעטונג פראנקס קאמען אונד אללע פאָן זיינען קאססען אונטערשטיטצט ווארדען. דאגעגען קאמען אויך פאָן אללען וועלטגעגענדען פיעלע רייכע לייטע נאָך אָפפענבאך אום דאָרט איהר געלד אנצובעטען. אנגעזעהענע פאמיליען שיקטען איהרע ערוואכסענען זאָהנע אונד טאָכטער נאָך אָפפענבאך צום בלייבענדען אויפענטהאלטע — אונד דיעזע זינד ניעמאלס צוריקגעקאָממען! מאן וויים נאָך הייטע ניכט, וואס דאָרט מיט איהנען געשעהען איזט, נור צווייא יינגלינגע, וועלכע פאָן איהרען עלטערן היגגעשיקט וואורדען, קאָננטען מיט נויפאהר איהרעם לעבענס אוים דעם פאלאסטע ענטפליעהען. —

אים פאלאסטע וואר פראנק נור זעלטען זיכטבאר. ווענן ער אם פענסטער ערשיען, אויסער דעמזעלבען קאָננטע מאן איהן נור אים וואגען זעהען, ווענן ער אם וואָכענטאגע אום 4 איהר נאכמיטטאגס אויף דאס פרייע פעלד געפאהרען איזט, אום דאָרט אונטער פרייעם הימעל צו בעטען. זיינע אויספאהרט וואר אימםער זאָ, אלס ווענן איין קאיזער אויספאהרט. הינטער דעם וואגען פראנקס פאָלגטע יעדעסמאל איין רייטער, דער אויף פראכטפאָלל אנגעשירטעם פפערדע זאס, וועלכעס מיט פיעלען גלאָקליין בעהאנגען וואר. דער רייטער פיהרטע איינען מיט וואססער-געפיללטען שלויך מיט זיך, דעסען ענדע וויא איינע ניעס-קאנע וואר. זאָ אָפט נון פראנק זיין געבעט אונטער פרייעם הימעל מיטטען אים פעלדע פעררריכטעט האטטע, בעגאָס דער רייטער פאָם פפערדע הערוב דען פלאטץ, וואָ דאס געשעהען וואר. דיא נאָרדיסטען פערהינדערטען, דאס פראנק אין דער פעררריכטונג זיינעס געבעטעס פאָן פרעמדען מענשען געשטאָרט אָדער בעלויישט וואורדע. —

אין אָפפענבאך האטטע מאן איהן אימםער באראָן פראנק געהייסען. דיא פראנקיסטען, וועלכע אין דעם פאלאסטע וואָהנען, איבטען זיך אימםער אין וואפפען, אונד דאס שטודיאום דער נאטור-וויססענשאפטען דורפטע אונטער איהנען ביז צום טאָדע פראנקס.

איין הייטע נאָך לעבענדער 94 יעהריגער גרייז אין פראג, וועלכער צו דען אנגעזעהענסטען דער געמיינדע געהאָרט, ערצעהלט אים יאהרבוכע „אחוה" פאָלגענדע האכסט אינטערעסאנטע געשיכטע.

„איך בין אים יאהרע 1781 אין דער יודענשטאדט צו פראג געבאָרען. מיינע עלטערן לעבטען שטרענגע נאָך יידישעם געזעטצע אונד שטאממטען פאָן איינער זעהר בעריהמטען יידישען פאמיליע. מיין פאטער וואר איין גראָסער למדן אונד ליעס אויך זיינע זאהנע גמרא לערנען; אבער אויסער דער גמרא ליעס ער אונס אויך אין דייטשער, פראנצאָזישער אונד איטאליענישער שפראכע אונטעררריכטען, וואס דאמאלס אונזערע נאכבארען זעהר פעררדראָססען האטטע. — מאן היעלט מיינען פאטער פיר איינען „שעבסי" (פיר איינען אנהענגער פאָן שבתי צבי) אונד דיעזער פערדאכט וואר ניכט אונבעגרינדעט. עס ווארען דאמאלס איינינע פאמיליען אין דער פראגער יידישען געמיינדע, וועלכע אים געהיימען צו דען סאבבאטהיאנערן געהאָרטען — אונד אויך איין דיין שטאנד שטארק אים פערדאכט. איך עראיננערע מיך נון גאנץ גענויא, דאס פיעלע פאָלנישע אונד טירקישע יודען צו מיינעם פאטער קאמען, דער זיך מיט איהנען אין איינעם עקסטרא-